

Kritik mot Miljö- och byggnadsnämnden i Västerviks kommun för att inte ha iakttagit kravet på saklighet i 1 kap. 9 § regeringsformen

Beslutet i korthet: Miljö- och byggnadsnämnden hade avslutat ett tillsynsärende enligt miljöbalken genom att återkalla en strandskyddsdispens. Enligt en artikel i lokalpressen uppgav fastighetsägaren därefter att tjänstemän på miljö- och byggnadskontoret hade sagt åt honom att han för att få strandskyddsdispens skulle ange i ansökan att han skulle öppna en verksamhet. Med anledning av detta skickade nämnden en skrivelse till fastighetsägaren. I skrivelsen sades bl.a. att miljö- och byggnadskontoret betraktade fastighetsägarens uppgift som en grov anklagelse och begärde att fastighetsägaren omedelbart skulle presentera samtliga uppgifter som han hade som styrkte anklagelsen.

I JO:s beslut sägs att det framstår som uppenbart att nämnden krävde uppgifter av fastighetsägaren i annat syfte än det som miljöbalkens regler är avsedda för. JO konstaterar att nämnden genom detta har brutit mot kravet på saklighet i 1 kap. 9 § regeringsformen.

Bakgrund

AA hade 2012 beviljats dispens från strandskyddsbestämmelser för nybyggnad. Enligt dispensansökan skulle den nya byggnaden inredas med bl.a. café/utställning/servering. Dispensen var förenad med vissa villkor; bl.a. fick byggnaderna inte vara utformade eller användas för bostadsändamål eller övernattnig. Efter att det hade kommit klagomål på att regelmässiga övernattningar ägde rum i byggnaden inledde Miljö- och byggnadsnämnden i Västerviks kommun ett tillsynsärende. Den 19 augusti 2015 beslutade nämnden att återkalla dispensen med stöd av 24 kap. 3 § 1 och 2 miljöbalken. Nämnden fann att fastighetsägaren hade vilselett prövningsmyndigheten genom att lämna oriktiga uppgifter i sin ansökan och att det hade klarlagts att fastighetsägaren hade brutit mot villkoren för dispensen.

Anmälan

I en anmälan till JO den 21 oktober 2015 klagade BB på Miljö- och byggnadsnämnden i Västerviks kommun med anledning av handläggningen av tillsynsärendet.

Utredning

Av handlingarna framgick bl.a. följande:

Enligt en artikel i lokalpressen den 19 september 2015 hade AA gjort vissa uttalanden om miljö- och byggnadskontoret i Västerviks kommun. Han skulle ha uppgett att tjänstemän på kontoret hade sagt åt honom att skriva i ansökan att han skulle öppna en verksamhet för att få strandskyddsdispens. Med anledning av dessa uttalanden skickade nämnden den 22 september 2015 en skrivelse till AA i tillsynsärendet. Skrivelsen hade följande innehåll:

Begäran om uppgifter angående anklagelser framförda i Västerviks posten 2015-09-19

I intervju publicerad i Västerviksposten 2015-09-19 gör ni gällande att ni uppmanats av en tjänsteman på Miljö- och byggnadskontoret att, som det får förstås, medvetet lämna felaktiga uppgifter i er ansökan om strandskyddsdispens. Miljö- och byggnadskontoret betraktar det här som en grov anklagelse och begär härmed att ni omedelbart presenterar samtliga uppgifter ni har som styrker anklagelsen. Uppgifterna ska lämnas skriftligen antingen via post eller e-post.

JO begärde att nämnden skulle lämna upplysningar om och yttra sig över det som hade framförts i anmälan angående nämndens begäran om uppgifter. Nämnden skulle särskilt yttra sig över vilket lagligt stöd som fanns för begäran. Vid ett sammanträde den 15 mars 2016 beslutade nämnden att överlämna ett yttrande med i huvudsak följande innehåll till JO:

Beslut

Miljö- och byggnadsnämnden beslutar att ställa sig bakom miljö- och byggnadskontorets bedömning i ärendet.

Vidare bedömer miljö- och byggnadsnämnden att miljö- och byggnadskontorets tjänstemän agerat korrekt i föreliggande ärende samt att nämnden står bakom den begäran om uppgifter som skickats till AA efter intervju i Västerviksposten.

Miljö- och byggnadskontorets bedömning

Angående begäran om uppgifter, JO:s handling nr. 1 s. 9 mitten och s. 12 andra stycket:

Miljö- och byggnadskontoret finner att de uttalande som AA gjort i media (Västerviksposten, 2015-09-19) innehåller flera dimensioner som behöver utredas ytterligare. Enligt tidningen har AA sagt följande:

"[...] Han [AA, miljö- och byggnadskontorets anmärkning] berättar att tjänstemän på miljö- och byggnadskontoret sagt åt honom att skriva i ansökan att han skulle öppna en verksamhet för att få en strandskyddsdispens.

- Därför skrev jag att jag skulle starta ett café, säger han.

Menar du att en tjänsteman på miljö- och byggnadsnämnden sa åt dig att skriva så i en ansökan om strandskyddsdispens?

- Ja, och det gjorde jag. [...]"

Miljö- och byggnadskontoret vill särskilt peka på att varken AA eller hans advokat vid något tillfälle framfört att mediauppgiften skulle vara felaktig.

Om AA:s uppgifter stämmer är det väsentlig information för att både miljö- och byggnadskontoret och miljö- och byggnadsnämnden ska kunna skapa sig en fullständig bild av vad som hänt i det aktuella fallet. Lagstöd finns i miljöbalken 26 kap. 21 § vilken säger att

tillsynsmyndigheten får förelägga den som vidtar en åtgärd som det finns bestämmelser om i miljöbalken att lämna de uppgifter som behövs för tillsynen.

När det gäller den skickade begäran valde kontoret att formulera det som en skrivelse snarare än ett föreläggande. Detta på grund av att det bör ligga i AA:s intresse att presentera alla fakta som styrker hans talan i ärendet. Det bör noteras att den enda reaktion nämnden mottagit är föreliggande JO-anmälan. Miljö- och byggnadskontoret kan inte tolka detta på något annat sätt än att AA:s uttalande i media inte kan styrkas och således saknar grund.

Att på det här sättet framföra anklagelser mot myndigheten i media kan enbart ha syftet att misskreditera myndigheten. Att vara tillsynsmyndighet innebär ett ansvar för att både upprätthålla tillämpliga delar av svensk lag samt att upprätthålla respekten för samma lagstiftning. Detta medför att tillsynsmyndigheten inte ska tolerera den typen av anklagelser som AA framfört i media utan att så långt som möjligt utreda sanningshalten i anklagelserna.

BB yttrade sig över remissvaret.

Rättslig reglering

Enligt 1 kap. 9 § regeringsformen ska myndigheter i sin verksamhet beakta allas likhet inför lagen samt iaktta saklighet och opartiskhet (objektivitetsprincipen).

Miljöbalkens mål är enligt 1 kap. 1 § att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. För att säkerställa detta syfte finns det regler om tillsyn i 26 kap.

Enligt 26 kap. 21 § får en tillsynsmyndighet förelägga den som bedriver verksamhet eller vidtar en åtgärd som det finns bestämmelser om i miljöbalken eller i föreskrifter som meddelats med stöd av balken, att till myndigheten lämna de uppgifter och handlingar som behövs för tillsynen.

Bedömning

Skrivelsen den 22 september 2015 med begäran om uppgifter om grunden för AA:s uttalanden upprättades i tillsynsärendet rörande AA:s fastighet. Nämnden har framfört att uppgifterna efterfrågades med stöd av 26 kap. 21 § miljöbalken.

Nämnden hade avslutat det aktuella tillsynsärendet genom beslutet den 19 augusti 2015 att återkalla dispensen. Frågan är då av vilken anledning nämnden därefter ansåg sig behöva de begärda uppgifterna från AA. En tänkbar anledning skulle kunna vara att nämnden ville utreda bakgrunden till vad AA hade angett i sin dispensansökan inför en eventuell omprövning av beslutet om återkallelse. Något sådant skäl framskyntar emellertid inte i skrivelsen till AA. Där hänvisas i stället till att nämnden hade uppfattat de återgivna uttalandena som en grov anklagelse. I svaret till JO har nämnden framhållit att begäran inte formulerades som ett föreläggande utan som en skrivelse med anledning av att det borde ligga i AA:s intresse att presentera alla fakta som styrker hans talan i ärendet. Den distinktionen är dock av underordnad betydelse i det här fallet. Tonen i skrivelsen är uppfordrande; nämnden begär att AA ”omedelbart ska presentera samtliga uppgifter som styrker anklagelsen”. Nämnden uttalar också i sitt remissvar att en tillsynsmyndighet inte ska tolerera sådana anklagelser utan att så långt som möjligt utreda sanningshalten i dem. Det framstår som

uppenbart att nämnden krävde uppgifter av AA i annat syfte än det som miljöbalkens regler är avsedda för. Genom detta har nämnden brutit mot kravet på saklighet i 1 kap.

9 § regeringsformen och förtjänar därför kritik.

Vad BB i övrigt har anfört ger inte anledning till någon ytterligare åtgärd eller något uttalande från min sida.

Ärendet avslutas.